

התרעה בסיסית

מחלמת אזרחים ברשי"פ לחידוש הכיבוש?

15.10.2006

מהות ההתרעה

מאז עליית החמאס (1/06) ישראל וארה"ב מפעילות לחץ על ממשלת הרשי"פ ופועלות להמרצת כוחות פלסטיניים "מתונים" אשר בראשם הפת"ח במטרה להביא להפלת שלטון החמאס.

מכון ראות טוען שניסיון ישראלי לחזק את הפת"ח ולהפיל את שלטון החמאס עלול להביא לשינוי מדיני אסטרטגי המגולם בהגברת האחריות הישראלית כלפי הפלסטיניים והעמקת מצב "הכיבוש".

מבוא

1. מאז ניצחון החמאס בבחירות (1/06) נתונה התנועה הלאומית הפלסטינית במאבק מתמשך בין הפת"ח והחמאס.
2. ההסלמה הנוכחית במאבק זה באה על רקע הכישלון במגעים להקים ממשלת אחדות לאומית ולהביא להסרת החרם הכלכלי על הרשי"פ. סוגיית ההכרה בישראל מהווה את סלע המחלוקת העיקרי בין הצדדים.
3. על רקע התנגשויות אלה בין פעילי שתי התנועות,¹ הזהיר שר החוץ מהחמאס מחמוד א-זהאר כי ניסיון של אבו מאזן לפזר את ממשלת החמאס יביא למלחמת אחים.²

מדיניות ישראל: חתירה להפלת החמאס

4. מאז עליית החמאס ישראל מפעילה לחץ על ממשלת הרשי"פ:
 - א. **מדיניות שלוש הדרישות** – ישראל מתנה את הסרת החרם הכלכלי מעל הרשי"פ בהכרה בישראל, אשרור ההסכמים הקיימים והפסקת האלימות (להלן "שלוש הדרישות").
 - ב. **מעצרים ופעילות צבאית** – ישראל עוצרת שרים וחברי פרלמנט מהחמאס ומפעילה לחץ צבאי על החמאס בגדה ובעזה.
5. מדיניות זו מניחה כי "המצור" על הרשי"פ יצור לחץ כלכלי, פוליטי ועממי על החמאס שיביא את החמאס לקבל את שלוש הדרישות, או להמרצת כוחות פלסטיניים "מתונים" להפיל את שלטון החמאס. ואולם, מדיניות זו לא צלחה עד כה מאחר ש:
 - א. **החמאס לא נכנע** – הסכמה מפורשת של החמאס לשלוש הדרישות נוגדת את עקרונותיו האידיאולוגיים ולכן אינה סבירה.
 - ב. **אין דרך חוקתית להפיל את החמאס** – הפת"ח אינו יכול להביא להקמת ממשלה שלא בשליטת החמאס בדרך חוקית, שכן הרוב של החמאס במועצה המחוקקת מבטיח שגם הממשלה הבאה תזדקק לאישור התנועה (ר' בלי חמאס – אין כתובת פלסטינית).³
6. לנוכח מציאות זו, ובהעדר דרך חוקתית או פוליטית, מתרבים הסימנים לכך שגורמים פלסטיניים אשר בראשם הפת"ח, חותרים להפיל את שלטון החמאס בדרכים צבאיות.⁴

¹ 4/10/06, Ynet

² רובינשטיין, **הארץ**, 4/10/06

³ לחצו כאן למאמר בסוגיה זו: Nathan Brown, "What Can Abu-Mazen Do?", Carnegie Endowment for International Peace.

⁴ פעילי פת"ח מסלימים באחרונה את צעדיהם נגד ממשלת החמאס ומארגנים שביתות והפגנות "עממיות" נגדה, חוסמים את המעברים לרצועה ונערכים לעימות צבאי עם החמאס בשטחי הרשי"פ:

א. הפת"ח הקים מחנות אימונים (רגולר, **הארץ**, 9/4/06) ומתוכנן לעימות כולל מול החמאס (יששכרוף, **הארץ**, 18/6/06).

ב. הפת"ח יזם התנגשויות צבאיות עם החמאס (הגיעה לשיא ב-1/10/06) אשר הביאו להרג של עשרות ופציעתם של מאות (רויטרס, 2/10/06);

ג. הפת"ח פגע במוסדות אסלאמיים בגדה (PNN, 3/10/06).

7. זאת ועוד, ישנם גם סימנים לכך שישראל וארה"ב מחזקות את הפת"ח ומסייעות לו להיערך לאפשרות של התנגשות צבאית עם החמאס.⁵

האם מדיניות זו משרתת את ישראל?

8. ניסיונות הפת"ח להפיל את שלטון החמאס משרתים לכאורה את ישראל, שכן הם מהווים קריאת תיגר על החמאס, ועשויים להביא להפיכת הרש"פ לישות שנלחמת בטרור ואולי אף לשותפה לתהליך מדיני.

9. ואולם, מדיניות ישראל המחזקת את הפת"ח עשויה להוות חרב פיפיות, שכן:

א. **לא יהיה ניצחון מכריע של הפת"ח** – התעצמות החמאס ברצועה, לשם מוברחים כלי נשק דרך גבול מצרים באופן תדיר, לא יאפשרו לפת"ח להכריע את המאבק עם החמאס צבאית. לכל היותר, צפויה התנגשות צבאית עד כדי גלישה למלחמת אזרחים של ממש.

ב. **סכנה לקריסת הרש"פ** – כיום, הרש"פ משותקת במידה רבה. כתוצאה ממצבה, מתרבות הקריאות ברחוב הפלסטיני **להביא לפירוקה**. מלחמת אזרחים עלולה להוות את מסמר הקבורה האחרון בארונה.

ג. **יותר אחריות ישראלית?** – לפי המשפט הבין-לאומי ישראל נחשבת ל"כובשת" בגדה, ולפיכך אמורה לשאת באחריות הנגזרת ממעמדה בדמות אספקת שירותים בסיסיים לאוכלוסייה.

ואולם, השירותים שמספקים הרש"פ וגורמים בינ"ל מפחיתים, הלכה למעשה, את אחריות ישראל כלפי האוכלוסייה בגדה וברצועה.

מלחמת אזרחים עלולה "להבריח" את הגורמים הבינ"ל, לפגוע בשליטת הרש"פ ואף להביא לקריסתה וכך להטיל את האחריות לאוכלוסייה הפלסטינית לפתחה של ישראל בגדה וברצועה.

10. זאת ועוד, אפילו אם ינצח הפת"ח בקרבות הרחוב, לא צפויה פריצת דרך ואולי אף הסלמה:

א. **הפת"ח אינו "כתובת"** – תנועת הפת"ח מפוצלת ונמצאת היום במשבר עמוק, ולכן אינה מהווה חלופה אמיתית לשלטון החמאס. זאת ועוד, לישראל לא תהיה "כתובת" מדינית אמיתית ברש"פ אם הפת"ח יעלה לשלטון "רכוב" על גבי הכידונים הישראליים.

ב. **חמאס מרוסן לחמאס נטול רסן** – הפלת החמאס עלולה להביא את התנועה לחזור לדרך הטרור באופן מלא, ללא הריסון הנגזר מאחריותה השלטונית.

11. **מסקנת מסמך זה היא שמהלך שמטרתו לחזק את הפת"ח ולהפיל את החמאס עלול להביא לשינוי אסטרטגי ביחסי ישראל והפלסטינים ששיאו בהתמוטטות הרש"פ וגלגול האחריות בעזה ובגדה בחזרה לפתחה של ישראל.**

ד. אבו מאזן הגדיל את משמר הנשיאות בכ-70% והקים מחנות אימונים חדשים למשמר הנשיאות בעזה ובגדה (**רויטרס**, 4/10/06)

5 דיווחים בעיתונות מצביעים על כך שההסלמה הצבאית בגדה מלווה במעורבות של גורמים חיצוניים, ובראשם ארה"ב, במטרה לחזק את יכולותיו הביטחוניות של אבו מאזן ושל הפת"ח.

א. מקורות מדיניים וביטחוניים בישראל מדווחים כי הממשל האמריקאי פועל בחשאי לחיזוק כוחות הביטחון הכפופים לאבו-מאזן (בן, **הארץ**, 16/05/06).

ב. ממשלת ישראל אישרה העברת משלוח של נשק ותחמושת למשמר הנשיאותי הפלסטיני, שתפקידו לאבטח את אבו מאזן (הראל, **הארץ**, 26/5/06)

ג. אולמרט הודיע כי אישר העברה של נשק ותחמושת למשמר הנשיאותי של עבאס בגדה המערבית "כדי לחזק את אבו מאזן מול חמאס". (בן, **הארץ**, 14/6/06).

ד. במהלך הקיץ שלחה ארה"ב כוחות לאימון אנשי משמר הנשיאות של אבו מאזן. משמר הנשיאות קיבל בחודשים האחרונים גם משלוחי נשק וסיוע מאירופה, מצרים וירדן (**רויטרס**, 4/10/06).

ה. ארה"ב מציעה מימון בגובה 26 מיליון דולר להרחבת משמר הנשיאות ברש"פ מ-3,500 ל-6,000 חיילים במסגרת הניסיון לחזק את אבו מאזן. (ארלנגר, **ניו-יורק טיימס**, 4/10/06).